

znachenie dlja nauki. Zv. IJaIMK Gruz. FAN SSR, 1938. – T. 4.

27. Janovskij A. O drevnej Kavkazskoj Albanii. – ZhMNP, 1846. – Ch. 52.

Guliyeva R. B., *Doctorate the Institute of History named after A. A. Bakikhanov of ANAS (Azerbaijan, Baku), ruxsaraguliyeva@gmail.com*

A brief overview of the history of Albanian ethnos

About the state of Albania in the South Caucasus was first mentioned in the book of Strabo. But the first time Albanians as the Albanian population in the sources are mentioned in the period of Alexander the Great by Flavius Arrian, Guy Pliny Secundus and Guy Julius Solin. Study works ancient authors shows that the Albanians lived on the coast of the Caspian Sea to the confluence of the Kura in it, in the Caucasus mountains that surrounded the pool of the Kura River and in the middle and lower reaches of Kura River, especially on the left bank. Origin of the Albanian ethnonym has long been topic of discussion. In the historical literature widespread opinion that not only Albanians but also the entire population Albania were the Caucasian or Iranian origin. But among the peoples of Iran and the Caucasus did not have the people who carrying this name. On the contrary, carrying this name was found among the Turkic peoples. In our opinion, this fact is quite accurate to suspend discussion and to assume Albanians Turkish origin.

Keywords: Albania, Ancient, Caucasia, Kura, Strabon, Turks.

Гулієва Р. Б., докторант, Інститут Історії ім. А. А. Бакиханова НАНА (Азербайджан, Баку), ruxsaraeuliyeva@gmail.com

Короткий огляд історії албанського етносу

Про державу Албанія на Південному Кавказі вперше згадується в книзі Страбона. Але вперше албани як найменування представників населення Албанії згадуються в дожерелі у зв'язку з подіями останній третині IV в. до н.е., авторами н.е. Флаві Арріаном, Гай Пліній Секундом і Гай Юлій Соліном. Дослідження роботи античних авторів показує, що албанці проживали на території берегів Каспію до місця впадіння Кури в нього, в Кавказьких горах, які оточували басейн річки Кури, по середній і нижній її течією, особливо по лівому березі. Походження етноніму албан довгий час було темою дискусії. В історичній літературі широко поширені думки про те, що не тільки албани але і все населення Албанії, є кавказькомовними або іраномовними. Але так званий етнос "албан" не зустрічається серед народів ні кавказького, ні іранського походження. Навпаки, що носили цю назву відзначені серед торкських народів. На нашу думку цей факт є досить достовірним, щоб призупинити дискусію і припустити албан торкопрісхожденніми.

Ключові слова: Албанія, древній, Кавказ, Кура, Страбон, турки.

* * *

УДК 15.022.1:325.452

Акберов Г.
Нахчыванское отделение НАНА
(Азербайджан), qadir1976@inbox.ru

РАЗВИТИЕ НАЦИОНАЛЬНО–ДУХОВНОЙ ЦЕННОСТИ В ПЕРВОМ ПЕРИОДЕ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ Г. АЛИЕВА В НАХЧЫВАНЕ

Говорится об общенациональном лидере Азербайджанского народа Гейдар Алиева в первом периоде (1969–1982) его руководства Азербайджанской ССР, показана его забота в развитии национальных ценностей, увековечению памяти выдающихся деятелей науки и культуры.

Ключевые слова: национальная ценность, национальное возрождение, музей, творчество.

(стаття друкується мовою оригіналу)

Каждый человек является гражданином своей Родины, и в том числе жителем всего Земного шара. Но некоторые люди как внутри своей Родины, так и в мировом масштабе не могут, или не хотят строить свою деятельность в нужном направлении. Но есть такие люди, которые как внутри своей страны, а так же и за её пределами строят свою деятельность ради развития и процветания своего государства. Таких людей интересуют проблемы всего мира, и они ведут долгие расследования для их разрешения. Одним из таких личностей был общенациональный лидер азербайджанского народа Гейдар Алиев.

Он не только интересовался судьбой своего народа, но и судьбами других народов и хотел, чтобы они по мере возможности жили хорошо. Его превосходство в том, что он всё сделал ради развития своего народа и Азербайджанского государства. И всё это он сделал тогда, когда его каждый такой шаг был для него очень опасным. Великий государственный деятель Гейдар Алиев вел такую политическую линию в развитии культуры, языка, музыки, искусства Азербайджана, которую никакой другой руководитель бывших союзных республик не смог бы вести в 70–80 годах XX столетия. Гейдар Алиев предавая значение грамотности азербайджанцев, обратил большое внимание на обучения и просвещения молодежи.

Ясно понимая важность повышения культуры Азербайджанского народа, его художественно–эстетическую, идейно–политическую уровень Гейдар Алиев всегда держал все это в центре своего внимания. В связи с этим уделял большое внимание на строительство клубов, библиотек и других социально–культурных объектов в регионах, особенно деревнях.

Проведение культурно–массовых мероприятий в выше указанных объектах, действуют повешению культурного уровня народа, и играет большую роль в повышении его мировоззрения.

Эти мероприятия были связаны в основном знаменательными датами в жизни советского государства. И в то же время уделялось большое внимания историческим событиям в жизни азербайджанского народа и темам, связанным с деятельностью его выдающихся личностей [6, с. 184].

Гейдар Алиев всегда сам шел впереди в борьбе за морально–духовное развитие Азербайджана и старался мобилизовать национальную интеллигенцию в этом направлении. Не потому, что азербайджанская интеллигенция меньше любит свою нацию, просто Гейдар Алиев лучше ученых и писателей не только знал как любит свой народ, и знал как на лучшем уровне служить ему. Благодаря этому все новые инициативы происходили от него.

Он официальными распоряжениями, особенными решениями дал толчок реставрацию восстановления национальной памяти, способствовал ускорению возвращения к национальным корням.

Во время его руководства республикой азербайджанский язык поднимался на уровень официального государственного языка (1978).

Язык – это самая главная духовная ценность каждого народа. Гейдар Алиев принимал предупредительные меры против его уничтожения и это был большим даром азербайджанизму.

На первом этапе его политического руководства (1969–1982) Азербайджанская ССР превратилась в центр проведения самых важных научных симпозиумов по интернационально–политическим проблемам.

Гейдар Алиев обратил большое внимание на проведения юбилеев знаменитых людей, открытию их дом–музеев. Одним из таких знаменитых людей был М. С. Ордубади.

В рамках столетнего юбилея выдающегося писателя была увековечена его память, был открыт дом–музей в городе Ордубад (1972), и его произведения были напечатаны большими тиражами [1, с. 215].

Нахичеванський край знаменит не тільки своїми історическими особистостями, а так же відомий своїми великими ученими. Одним з таких учених був академик Юсиф Мамедалиев. Він зі своїми науковими відкриттями розвивав азербайджанську науку, а так же проявив велику турботу в підготовці висококваліфікованих наукових кадрів.

Академик Юсиф Мамедалиев в час ІІ світової війни з відкриттям високо октанного бензину прискорив перемогу над фашизмом.

Такі відкриття знаменитого ученого високо оцінені з боку держави. Ще більш широке освітлення наукової діяльності великого ученого було проведено в життя на самому високому рівні Гейдаром Алієвим.

В період першого політичного керівництва Гейдара Алієва, перетворившись покровителем азербайджанської науки, був прийнятий указ про проведення ювілейних заходів в зв'язі з 70-літтям учено-хіміка Юсиф Мамедалиєва.

За указом глави держави в республіці, зв'язі з науковою діяльністю знаменитого ученого організувалися семінари і його наукові винаходи були пропагандировані серед наукових кіл. В 1975 році був відкритий будинок-музей академіка Юсиф Мамедалиєва. В цих роках в зв'язі з увічненням його пам'яті Нахичеванський Педагогічний Інститут названий його ім'ям.

В початку ХХ століття, піднявши свій голос протеста проти суєв'єри, в яких умовах жили азербайджанці був гениальний азербайджанський письменник Джалил Мамедкулузаде.

Общонаціональний лідер Г. Алієв тримав його пам'ять в центрі уваги. Як глибоко знав його творчість, характеризує його патріотизм, служивший справі просвіти Азербайджанського народу, проти суєв'єри, Гейдар Алієв завжди високо оцінив його наполегливу працю і в 1974 році був піднятий його пам'ятник в Нахичевані [4, с. 2]. В роки незалежності Азербайджанської Республіки з метою увічнення пам'яті Джалила Мамедкулузаде 19 червня 1998 року був виданий указ про створення його будинку-музею в Нахичевані [9, л. 2].

Для вивчення спадщини Мирзи Джалила велися цілеспрямовані роботи. В час проведення 125-літнього ювілейного заходу Д. Мамедкулузаде, великий лідер, високо оцінюючи його творчість говорив: "Багато можна говорити про творчість Мирзи Джалила, і я не хочу об цьому багато говорити. Просто хочу торкнутися деяких моментів. І один з них, ще раз повторюю це його заслуга в підвищенні національного духу, формування національної ідеології і її формування. Роботи в цій області, зроблені Джалилом, його спадщина і служба являється для нас великим цінністю" [2, с. 264].

Гейдар Алієв оцінював не тільки творчість Мирзи Джалила, а так же високо оцінив творчість і літературну спадщину інших гениальних Азербайджанців.

Ще з юних років Гейдар Алієв глибоко аналізував і високо оцінював Гусейна Джавіда, після перебування в політичну владу, намагався підняти заборони проти його творчості, а так же на відновлення вершини його творчості. В ці роки за ініціативою великого лідера було дано спеціальне вказання в зв'язі з 100-літтям його народження. Знову надруковано його пол-

ное зібрання творчості, і знову поставлені його твори на сцені театру.

В рамках проведених заходів дано ім'я письменника вулицям, проспектам, аллеям. Найбільше історичне подія в цій області було привезення останків його тіла з Сибіру в рідну Нахичевань. В рамках ювілейних заходів було реалізовано відкриття і будинку-музею.

В 1996 році за спеціальним завданням Гейдара Алієва був піднятий надгробний і виконаний за національно-архітектурним стилем мавзолей Джавіда в місті Нахичевані.

Все це було проявом гениальної турботи керівника, надає увагу національно-духовним цінностям Азербайджану.

Порядом з пам'ятником культури ХІІ століття Моміне-Хатун був організований Музей Архітектури і Мистецтва. Якщо в 1970 році в Автономній Республіці було всього 2 музею, то в 1980 році їх було 4, а в 1985 році їх кількість досягла 11-ти [6, с. 64].

В час керівництва Республікою Г. Алієвим 1969–1982 роках в Азербайджані були досягнуті великі успіхи, національні цінності досягли високої вершини і були зростають видатні діячі науки і культури, які дали великий внесок в справу розвитку світової культури. В названому періоді в Нахичеванській Автономній Республіці наука, просвіта і культура досягли високого рівня свого розвитку.

Створення Нахичеванського Регіонального центру Національної Академії Наук Азербайджанської Республіки, Нахичеванського Державного Педагогічного Інституту, Політехнічного, Музичного і Медичного технікумів, Нахичеванського Державного Історичного Музею і відкриття будинку-музею видатних літературних діячів – лише одна частина служби Гейдара Алієва в області Азербайджанської культури.

В ті роки Гейдар Алієв тримав в центрі уваги не тільки діячів науки і мистецтва, но і військових діячів, залишивши безприкладні сліди в героїчній історії Азербайджану. Одним з таких знаменитих генералів був Джамшид Нахичеванський. В зв'язі з 85-літнім ювілеєм відомого генерала в ЦК КП Азербайджанської ССР було прийнято історично важливе рішення. Так як в серпні 1981 року було поручено Міністерству Культури Азербайджанської ССР і Раді Міністрів Азербайджанської Республіки в місті Нахичевані створити будинок-музей Джамшида Нахичеванського [10, с. 183].

Уже в 70–80 роках Автономна Республіка була вперше в області культури, просвіти і охорони здоров'я. Якщо в недалекому минулому 90% населення було безграмотним, то в першому періоді політичного керівництва великого вождя в Автономній Республіці була повністю ліквідована безграмотність, була створена широка мережа навчальних закладів.

Високо піднявши інтерес свого народу, общонаціональний лідер зробив гениальний крок в області просвіти. В ВУЗах колишнього союзу навчилися багато студентів з нашої республіки.

В ці роки велися роботи по підготовці висококваліфікованих кадрів.

Сеть ВУЗов республіки було розширено, їх матеріально-технічна база піднялась на високий рівень, которая відповідає теперешнім вимогам.

І це в свою чергу зіграла більшу роль в вихованні висококваліфікованих кадрів.

Гейдар Алієв а так же вів удачну політику по підготовці національних військових кадрів. Це ясна правда, що в радянське часи прийняття азербайджанців в вищі військові навчальні заклади було цілком заборонено і майже неможливо.

Незважаючи на це великий вождь в справі підготовки військових кадрів з азербайджанців зміг провести в життя більш гнучку політику.

В роки незалежності Гейдар Алієв проводив певні реформи в області підготовки військових кадрів. Це політика почала свою нову стадію в військовій історії Азербайджану.

Президент Республіки Гейдар Алієв 13 березня 1998 року видав наказ про заснування Нахчіванського філіалу Військового Ліцею ім. Джамида Нахчіванського [1, с. 210; 6, с. 47; 8, л. 1].

Нахчівань, виростили коли-то знаменитих військових генералів, почав вирости нові покоління військових. В сьогоднішній час основу офіцерського складу національної армії складають випускники військової школи заснованої Гейдар Алієвим.

Перераховані думки показують, що в 70–80 роках ХХ століття успіхи в суспільно-політичній, економічно-культурній житті Азербайджану, в тому числі збереження і розвиток національно-духовних цінностей пов'язані з діяльністю Гейдара Алієва. Саме в зв'язку з відродженням національної політики Гейдаром Алієвим в розвитку просвіти, науки, преси, літератури і мистецтва відкрилась нова ера.

В ці роки розширилось вивчення і пропаганда культурної спадщини, історії і мови нашого народу.

Список використаних джерел

1. Azərbaycan tarixi: 7 cildə, VII c. – Bakı : Elm, 2008. – 608 s.
2. Əliyev H. Ədəbiyyatın yüksək borcu və amalı. – Bakı : Ozan, 2000. – 548 s.
3. Xəlilov S. Heydər Əliyev və müstəqil dövlətin milli-mənəvi dəyərlər sistemi. – Xalq qəzeti. – 10 may 2008. – № 100.
4. Kərimov C. Böyük ədəb Ümumxalq məhəbbəti. – Şərq qapısı qəzeti. – 1 oktyabr 1974. – № 230.
5. Qasımov Ə. Heydər Əliyevin milli tərəqqi strategiyası və Naxçıvan Muxtar Respublikası (1969–2003-cü illər) // AMEA Naxçıvan Bölməsinin Xəbərləri (Xüsusi buraxılış), 2013. – № 5. Səhifə neçədən–neçəyə 64.
6. Qasımov Ə. Heydər Əliyevin milli tərəqqi strategiyası və Naxçıvan Muxtar Respublikası (70–80-ci illər). – Bakı: Nəşriyyat, 2009, ümumi səhifə sayı.
7. Səfərli F. Azərbaycan müstəqilliyə hazırlayan və bərpadan sonra müstəqilliyi qoruyub əbədiləşdirən ümummilli lider // AMEA Naxçıvan Bölməsinin Xəbərləri (Xüsusi buraxılış), 2013. – № 5. Səhifə neçədən–neçəyə 47.
8. Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Arxivi. – F. 613. – siy. 1. – iş.730. – v. 1.
9. Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Arxivi. – F. 613. – siy. 1. – iş.730. – v. 2.
10. Naxçıvan Ensiklopediyası: 2 cildə, II c. – Nəşr olunduğu yer : Nəşriyyat. – 376 s.

Akberov G., Nakhchivan branch of ANAS (Azerbaijan), qadir1976@inbox.ru

Developing of the national–moral values in Nakhchivan in the first time of the Heydar Aliyev's political authority

In the article it is dealt with the activity years of the national leader of Azerbaijan people Heydar Aliyev, who was the leader of Azerbaijan SSR in his first time (1969–1982) political authority. Also it is informed his care, that showed to the de-

veloping of the national–moral values, to being eternalized of the memory of the science and cultural workers, notable personalities in Nakhchivan.

Keywords: National values, museum, creative work, national awaken.

Akberov G., Nakhchivan's branch of ANAS (Azerbaijan), qadir1976@inbox.ru

Розвиток національно-духовної цінності в першому періоді політичної діяльності Г. Алієва в Нахчівані

Говориться про загальнонаціонального лідера Азербайджанського народу Гейдара Алієва в першому періоді (1969–1982) його керівництва Азербайджанської РСР, показана його турбота у розвитку національних цінностей, увічнення пам'яті видатних діячів науки і культури.

Ключові слова: національна цінність, національне відродження, музеї, творчість.

* * *

УДК 94(410)“1898”

Bogdanova T. G.

candidate of historical sciences, docent of the Department of philosophy and social sciences, Lugansk State medical University (Ukraine, Lugansk), docent.smile@mail.ru

THE BRITISH INTERESTS ON FAR EAST AT THE END OF XIX CENTURY: ECONOMICAL ASPECT

In the article the main reasons of the British movement to Far East were analyzed. One of the research's methods of Chinese market was Beresford's mission. Lord Charles Beresford was a British Admiral, a Member of Parliament, with a breezy manner and gift for talk, who in the year of 1898, had gone out to China unofficially as a representative of the Associated Chambers of Commerce of Great Britain. In available scientific literature Beresford's mission is represented in the form of the trip having propaganda character. However the analysis of sources allows claiming that actually the singular tasks of political and military and prospecting character were set for mission. Beresford had to analyze economic and political situation in China at the end of XIX century. Traveling within three and a half months across China, Beresford called representatives of English and the American trading companies for a unification of British–American interests, agitated for the doctrine of “open doors”. Having returned to England, lord Beresford published the report on the trip in the form of the book under the name “Disintegration of China, with the Review of Its Real Trade, Finance, Waterways, Military Forces, the Railroads, Policy and Expectations”. Later, this mission played important role for English–American rapprochement and “opening” of China for external trade in 1899.

Keywords: Great Britain, United States of America, China, Beresford, foreign politics, international relations.

(стаття друкується мовою оригіналу)

The Victorian era which comprised the second half of the 19th century, called after Queen Victoria, was a period in which Britain became the strongest world power: besides the greatest financial and commercial power, the greatest sea power and the greatest colonial power. In was the era of the greatest colonial expansion.

At the end of the XIX century Great Britain, relying on the financial and naval power, by the using of different diplomatic shifts tried to create the coalition of leading powers of the world. The Far East became one of such regions where interests of applicants for leadership were crossed.

A lot of native and foreign scientists dedicated their researches to this problem. This literature includes chapters of different books, articles in magazines, monographs etc. Among them we can distinguish famous foreign authors, such as Allen H., Friedman I., Lamb A., McCordock R., Neale R. G. etc. [1].

Within this scientifically field we can find a lot of information about Britisheconomic and political interests on Far East. And it is clear, because since 1840 Great Britain had played the leading part in the economic exploitation of China. At the end of XIX century Britain trade with China amounted to 65 per cent of China's total foreign trade, 85 per cent of which was carried in British vessels. To pro-